

РУСЛАН

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5^{1/2} год. пополудні.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 3) с. від стрічки.

Передплата на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокє число по 16 сот.

«Вирвеш ми очи і душу ми ни веш: а не возьмеш милости: ири не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Непевне положенє в південній Африці.

(X) Справи південної Африки ще раз пригадали ся Европі з нагоди приїзду бурских генералів, відкритя парламенту в Каплендї і управильнення внутрішних відносин в новій англійській колонії. Подорож трех визначних генералів Бурів: Боти, Девета і Делярея, вихіснували Англичани вельми сензацийно. За ними угавяла ціла товпа справоздавців дневникарских, щоби подавати найдрібніші звістки про тих, які були би ще перед кількома місяцями упали жертвою англійської езекуції, наколи би був їх «перехопив великий витязь». Кіченер. Однак генерали не вдавали ся в ніякі розмови з дневникарами, вимовляючи ся тим, що серед даних обставин «годить ся їм мовчати». А що дневникарі мусять конечно щось написати, отже не дізнавши ся нічого з уст генералів, почали розводити ся про їх вигляд, їх ношу і т. и., а деякі навіть впевняли, що они приїхали, щоби відобрати від експрезидента Крігера державні гроші, які він мав забрати з собою, утікаючи з південної Африки. Не знати, що є найвійше, чи вірити в се, що Крігер міг би був свою кешеню набити мільонами фунтів штерлінгів, які стояли під контролею парламенту, а були так потрібні краєви для веденя війни, чи се, що три бурскі генерали підчас кількогадинного побуту у Крігера могли переняти сі мільони без обчисленя і без урядничого персоналу.

Після иньших знов вістей справдешньою цілюю подорожи бурских генералів мало бути домаганє, щоби розпорядженє відступленя одной частини Трансвалю до Наталю відкликати. Иньші знов запевняють, що генерали мали домагати ся для уладженя фарм в південній Африці від Англїї більшої квоти, як установленої в мирних переговорах суми трех мільонів фунтів штерлінгів. Знов иньші кажуть, що тут розходило ся о зміну бюрократично повільного і не справедливого розділу сеї суми признаної Бурам. Одним словом, про заміри бурских генералів писано стілько всячини, а властиво знають лише одне певне, що они приїхали на запросини короля Едварда до Англїї.

Очевидно мала поява бурских генералів при коронації, нараді фльоти і перегляді війска заявити прилюдно примирене, піддачу Бурів під новий лад. Однак генерали так уладили свій виїзд з Африки, що они спізнали ся на коронацію і перегляд війска, а також відказали взяти участь в огляді фльоти, хоч на сю параду ще наспіли заздальєгидь, однак вимовили ся незмірною утomoю в дорозі, хоч так закаленим в трілітній війні воївникам було би се можливо без труда приглядати ся з вигідно устроєного корабля сій параді, на яку міг прибути навіть схорований Король Едвард. Але щоби не показати ся непримиримими, явились генерали у короля і королевої, які справді докладали від починую мирних переговорів всяких заходів, щоби довести до дійсного мира. Про прием

у королівської пари висловлювали ся генерали з всяким признанєм.

Однак з відвідин бурских генералів неможна висновувати великих надій. В міру того, як Бури будуть могли в дневникарстві забирати голос, неодна жалоба буде піднесена проти англійского веденя війни. Так висловив уже др. Путсма прилюдно, що англійскі війска зрабували шпиталь головний, який був під управою сего лікаря, мимо Геневської конвенції, а також другу жалобу оголосив сей доктор, що Кіченер вельми негарним способом переривав кілька разів розєм, умовлений з делегатами Бурів на час мирових пересправ. Крім того Девет на основі свого дневника наміряє написати історію війни Бурів, яка певно виявить вельми немилі справки Англичан. Сторонництво т. зв. «льоалїстів» в Англїї і африканських колонїях не перестало ділати проти Бурів, котрі пильно слїдять за тим, як виконують Англичани услівя мирові, які бюрократичні труднощі они роблять що-до підмоги фармерів і рівноправности колонїстів а се може довести до небезпечного роз'яреня. А треба тямити, що Бури є свідомі сего, що їх положенє не приневолювало їх конче прийняти услівя мира. Так само не є виключена можливість кафрійської війни. А коли би Кафри обернули оружє проти Англїї, тоді і невдоволені Бури могли би з ними зєдинити ся. Одним словом новим англійским колонїям грозить ще чимала небезпечність і треба великої розваги з боку Англичан, щоби не довести до зірваня мира.

Справа еміграції.

Мимо накликувань та взаїмної захооти звідси і за моря — тут і там ми ведемо в справі еміграції «струсину полїтву». Там нема жадної організації задля імміграції, щоби прибуваючих земляків не пускати самопас, безрадно, оставляючи їх власній долі, але поспішити з порадою і першою помочію, приворнути до себе, поселити в гурті і вискати на все вдячну і щирю, пожиточну для загалу родину; а тут нема жадної організації задля еміграції, щоби охочим до виселеня послужити вказівками і знакомостями своїх людей, здержати їх перед визиском і ошукою та заразом сторожити, щоби їх земля і добро не переходили в жидівскі руки, а збільшили засобність остаючої на батьківщині родини і громади. А все те діє ся тому, що еміграцію легковажимо, як справу часову і переминаючу, яка для загалу і будуччини нашого народа не має більшого значеня.

Тимчасом так не є. Мусимо еміграцію прийняти — хочемо чи не хочемо — як постійну прояву нашого народного житя. яка безвипно буде що року або відривати, або прибільшувати нашу народну силу, — відповідно до того, як і куди повернемо тоту невгомонну струю. Отсе американський імміграційний уряд оголосив недавно дати що до припливу іммігрантів до Союзних Держав від 1. липня 1901 до 30. червня 1902, і з-них показує ся, що Австро-Угорщина займає що до еміграції зараз друге місце по Італїї, яка достарчує найвише число емігрантів. Коли з Італїї прибуло за той рік 178.375 осіб

(о 42.379 осіб більше чим в попереднім році) то з Австро-Угорщини в р. 1901/1902 прибуло 171.989 осіб (о 58.599 осіб більше, чим в році 1900/1901). Отже не лише, що Австрія остає лише в дуже малою ріжницею за зруйнованою фінансово Італїєю, але, як бачим, в посліднім році, єї еміграція зросла в такий перестрашаючий спосіб, що небавом може Австрія стати на чолі емігруючих держав.

Не час тому сентиментальними відозвами про батьківську землю та рідне небо апелювати до патріотизму мужиків, щоби здержали ся від еміграції, або страшити їх небезпечностями і трудами в заморскім краю, в тім часі, коли незбиті дати свідчать, що еміграція зростає могутною прогресією. Треба призадумати ся над реальними средствами уладненя єї, тим більше що в загальнім числі австро-угорської держави Галичина займає безперечно перше, коли не найперше місце. Хиба одні Словаки зпід малярско-жидівского утиску утікають ще більшими громадами, чим рускі мужики.

Надавичайно цікавим буде навести дотичні числа, які на підставі урядових жерел др. Й. Бузек, Поляк, подав в *Zeitschrift für Volkswirtschaft, Socialpolitik und Verwaltung*, що-до переселенчої і заробкової еміграції з Австро-Угорщини. Всі польскі часописи, — шнурком, — укували з тої табелі оружє против Русинів, бо ось як она представляє ся:

За час від 1899. до 1900. року виемігрувало:

Німців	6901
Італійців	1187
Дальматинців, Босьвяків і Герцеговинців	672
Иньших народностей	18
Чехів і Моравян	3056
Поляків	22802
Русинів (лише! — Ред.)	2860
Жидів	16920
Словаків	29183
Кроатів і Словенців	17163
Угрів	13776
Сербів	34
Румунів	174

Разом 114847

На підставі сеї табелі, польскі дневники заключають: 1) що потреба еміграції між польским населенєм є далеко більша, чим між руским, 2) що тенденційною брехнею є твердженє, голошенє в руских дневниках, в соїмі і державній радї, що Русини мусять покидати свій край задля нужди і політичного гнету, 3) що видуманим і ложним є число 50.000 Русинів в Бразилїї і стількож в Канаді і вкінці 4) що належить польську еміграцію звернути до... східної Галичини.

Ми не хочем оспорювати правдивости урядових записок, ані совісности (хотай не без всякої тенденційности) праці і виводів молодого статистика др. Бузека, хотай навіть *Słowo polskie* каже, що «цифра виходства руского вижеї подана єст так ніскон, же аж видає се неправдоподобно». Але єї числа є для нас дуже вимовні і стають грізним та заслуженим закидом перед наші очи!

Удармо ся в груди перед тими числами — а чому: скажемо на слїдуючий раз.

(Конець буде).

З ПОЛІТИЧНОГО ПОЛЯ.

Нові труднощі для австро-угорської угоди виривають зі сторони національних меншостей славянських народів, які домагають ся управ-вильнення національних відносин на підставі національної автономії. Втім згляді висказує ся одна із словінських часописей: Переговори обох президентів міністрів і фахових міністрів дійшли до того, що справу угоди Австрії з Угорщиною можна уважати майже покінченою. Однак коли нині загально о тім говорить ся, що переведене тої угоди в парламентарній дорозі не стрітить ніяких перепон, то такий погляд дуже передчасний. Головна перепона лежить іменно в австрійській парламенті, бо нема угоди без чешко-німецького порозуміння, а з тою справою получить ся тепер також розвязка питання полудневих Славян. Треба остаточно управильнити стан посідання Славян в Стирії, Каринтії і на Побережю. В тій справі послі полудневих Славян піднесуть в парламенті енергійний голос і від своїх домагань не відступлять ані на крок.

Тую саму квестію піднесло також онді «Діло» в статі «Небезпечність обструкції», де вказуючи на чеські погрози обструкції, заявляє: Не знаємо, що супротив теперішніх відносин в краю зробить центральне правительство та як рішати що-до своєї тактики безпосередно інтересовані, наші послі. Та се однак певне, що наша, хочби найострійша боротьба парламентарна, є тисячу разів більше оправдана, як чешка, та що промовляючи супротив погрози Чехів за найскрайнішою боротьбою і з нашого боку, — пишемо з душі цілого руського народу...

З Царгорода доносять телеграфічно, що вірменсько-григоріанського патріарха, Орманяна, покликано передвчера до ідліцької палати і там заявив єму перший секретар в імени султана, що знесе ся виїмковий стан супроти Вірмен, коли патріархат прийме на себе гаранцію за дальше поведене Вірмен в Туреччині. На вчерашнім засіданню євядеників і прибочної ради вірних згаданого патріархату піднесено адресу, в якій запевнюють султана живучі в Туреччині Вірмени про свою преданність і вірність. Сю адресу предложено вже порті. Надіють ся, що ще перед торжеством вступлення на престол (1. вересня) виїде дотичний іраде, як відповідь на вірнопідданчу маніфестацію Вірмен.

Побільшене німецької флоты вважають тамашні газети не лише за дорогим для німецького народа, але й шкідним для могутости німець-

кої держави. Англія і Франція потребують справді євильної флоты для охорони своїх колоній і довгої лінії своїх берегів в Європі. Колоній же Німеччини в Азії і Африці після своїх географічних услівій цілком не виключують потреби будованя грізних флот, а кілька німецьких портів північної Німеччини тим більше. Очевидно, що за стремленем Німеччини скріпити свої морські сили, криють ся воєнні наміри, звернені як против Англії, Франції і Росії, так і против Сполучених Держав.

НОВИНИ.

— **Календар.** В неділю: гр.-кат. Флора і Лавра; рим.-кат. Раймунда. — В понеділок: гр.-кат. Андрія, Агафії; рим.-кат. Ідія. — Вівторник: гр.-кат. Самуїла; рим.-кат. Юста.

— **Пам'ятайте, Братя, на місію до Канади!**

— **Віиси до 4. кл. руської школи вправ у Львові** відбудуть ся дня 29. і 30. н. ст. серпня від 8—12 перед полуд. і від 3—5. пополудни в канцелярії школи при ул. Длугоша ч. 17. — Ся школа приготовляє дуже добре учеників до школи середньої. Учеників в одній класі не може бути більше як 40, тому і наука може відбувати ся з тим найбільшим євнєм для учеників.

— **Школа ім. М. Шашкевича.** Віиси учеників і учениць до 4-класової школи ім. М. Шашкевича у Львові будуть відбувати ся в днях 27., 29. і 30. серпня с. р. кожного дня рано від 9. до 12. а пополудни від 3. до 5. год.

— **Важне для катихитів** і тих, що учать релігії в народних школах. Митрополітій ординаріят подає до відомости (в 10 ч. Архиепархияльных Відомостей), що О. Евгений Гузар, катихит мужської учительської семінарії у Львові, уложив і видав дві часті практичного провідника для катихитів. В першій часті пояснює ся спосіб навчання дітїи в 1. і 2. степені науки, зглядно в 1. класі народних шкіл, — а в другій часті пояснює ся предмет малого катихизма, призначений для 3. і 4. степеня науки, зглядно для 2. класи народних шкіл. Поручає ся Вєч. Духовенству сю книжку яко практичне руководство при науді релігії. Набути можна обі часті по ціні 2 К. 40 с., а з почтовою присилкою о 20 с. більше — в книгарнях ім. Шевченка і Ставропігійській у Львові. — Сими днями появлять ся в розпродажі третя часть практичного провідника для катихитів, в котрій пояснює ся наука релігії для 5. і 6. степеня науки зглядно для 3. і 4. класи народних шкіл. Сю третю часть можна буде набути рівнож в книгарнях ім. Шевченка і Ставропігійській у Львові по ціні 2 К. 40 с. більше. — Численні усні і письменні признання, які автор сеї книжки від інтересованих одержав, як також скоро розпродажа першої і другої часті вказують наглядно на пекучу потребу і велику хосенність сеї книжки.

— **Страйкові відгомони.** В понеділок дня 25. серпня повернули до Станіславава остатні дві компанії 24. полку піхоти, які пробували в страйкуючих громадах.

— **З Калуша пишуть нам:** Наш бувший сотрудник о. Струтинський, взявши довшу відпустку, виїхав з женою, дітьми та сестрою жєни до Америки. Відїзд наступив нагло та тихо (чи лише не за надто.. Ред.) та мимо того досить много людей зібралось на двірці, щоб попрощати свого любимого та дорогого отця, гожанна та щирога труженника так в церкві як і вєх наших товариствах. Та хоч з щирим жалем попрощали ми о. С. то все таки відрадю для нас було се, що так щирий та високопатріотичний чоловік виїздить від нас до наших братів в Америці та стане там певно ще з більшим пожатком працювати для добра. — Наша кацапня ликує з тої причини, що уступив ся ім з Калуша о. С., котрого они за єго патріотичне а ім не всегда миле поступованє не конче навідли. — В своїй радості так навіть пішли далеко, що розсївають клевети на о. С. — але болото киданє ними певно не обернить єго. — Оно вказує найбільше на характер тих твердяків.

— **Оповіщенє.** За призволенем Іх Високопреосвященства Митрополіга відбудуть ся дня 9. вересня н. с. сего року (ві второк) довірочні збори (євєнтуально по ухиленю правних перешкод явні конституючі збори) для оснєваня (зглядно для уконституованя) товариства руських євяденичєх невіст, під назвою товариство єв. Ольги, якого цілю є несене релігійно-моральних прислуг руським родинам на славу Богу і пожиток руського народу. Збори відбудуть ся в духовній семінарії у Львові уліцї Коперника ч. 36). Збори зачнуть ся о годині 11 ій передполуднем. О 9-ій годині відправить ся перед тим служба Бога в церкві семінарицькій. Робить ся за заходи, щоб при тій нагоді урядити маленькі реклекції для тих наших євяденичєх вань; вони би розпочали ся о годині 7-мій вечір попереднього дня с. є в понеділок, проповідню, продовжували ся ві второк другою проповідню, і кінчили би ся сповідєю і причастіям. Просивбим дуже, конечно о найчисленнійшу участь. Двіста Пань що найменше повинно зібрати ся. Се абсолютно вимагає донєслість справи. Зголошеня прошу присилати як найскорше під адресою секретаря Товариства єв. Апостола Павла — Львів Коперника ч. 36. Запрошеня, виставлені на імя, будуть видавати ся в понеділок вечір і ві второк перед зборами. Прошу інші руські газети о поданє сєго оповіщеня о. Д. Танякєвич.

— **Кваліфікаційні іспити** для учителів народних шкіл перед іспитовою комісією в Перемишлі зачнуть ся дня 30. вересня. Поданя до тоїж комісії треба вносити на руки ц. к. окружних шкільних рад найдальше до 20. вересня сего року.

— **В Висоцку виїжнім.** турчанського повіта, відбуло ся дня 21. серпня с. р. віче при участі 300—400 сєлян, та кількох осіб з поміж євядеників і інтелігенції. Зборам проводив о. Прухницький. Всіх рефератів, виголошених на вічу,

Сім загадок єввіта.

Переклали з німецького

Др. В. Левицький і Я. Миколаєвич.

Четверту загадку становить доцільний мнємо устрій природи. Органічні права природи не можуть ділати доцільно, єсли материя від початку доцільно не зістала сотворена; проте прав, ділаючи доцільно не мож з механістичним поглядом на єввіт погодити. Однак і ся справа не видає ся мені безусловно переступною. Дарвін виказав в теорії натурального добору можливість вплинути на єго трудність і пояснити внутрішню доцільність організма, як і єго приноровленє до неорганічних услєвн через означене полученє обставин, дієвующих на спосіб механізму з природною ковечністю. Який стєпень імовірности має теорія добору, над тим застановляв ся я раз при подібній нагоді. «Згода — мовив я — на се, що придержуючи ся сеї доктрини, маєм почутє потопаючого, що хватає ся одинокої дошки ратунку, яка утримує єго на поверхні води. При необхідности вибору між такою дошкою а загибєлю рішуча перевага є по стороні дошки»). Се, що теорію добору прирівнав я до дошки, на якій тонучий шукає ратунку, викликало в противнім таборі таку втїху, що з дошки зроблено небавом стєбло. Однак між дошкою а стєблом є велика ріжниця. Хто не має нічого крім стєбла, топить ся, коли тимчасом спєра дошка неодво жите вє урату-

вала. Тому, хотїи євєсна і поважна гадка трєвожно стає перед четвєртою загадкою, не є она остаточно переступною.

Доверва пята єсть нею цілком; єсть се друга з витичених мною гравцєх пізнаня природи: повстанє простого змислового чутя.

Що іно згадував я про спосіб, в який я доказував немеханічну натуру, отже переступність сєго питання. Небезкористним буде приглянути ся, як се робить Лєйбніц. На многих місцях єго не-систематичних писєм стрічаєм простє твердженє, що єввідомість не може повстати через ніякі рухи ані фігури, або — в переводі на нинішню бесілу — через ніякі уґрунтованя ані рухи матерії. В писємі п. з. «Nouveaux essais sur l'Entendement humain» зверненім впрочім против Лєвєка: «Essay on Human Understanding», каже Лєйбніц оборонєви єнзуалїзма, Філялєтєсови, говорити майже словами Лєвєка: «Можє властивим буде положити трєх натиску на питанє, чи мисляче єство може походити від єства немислячого, лишеного єввідомости і чутя, як материя. Очевидно, що материяльна частинка не потрафить сама через себе нічого зділати, ані сама собі надати руху. Задля того або єї рух був відвічний, або мусів бути єї через єство від неї більше могучє наданий. Коли-б єєй рух був навіть відвічний, то і в тім разі не міг би викликати єввідомости. Поділіть матерію, як коли-б для єї удохвєнєня, на довільно дрібні частинки; надайте єї, які ся вам злюблять, види і рухи; зробіть з неї кулю, євєстистінник, призмат, валець і т. д., яких розміри вноєють лєдво одну тисячмїліонову часть філєзофічної стопи, або трєтої часті сєкундового маятника під 45° ширини. Якнебудь малою була би та частинка, не

буде она ділати на частинки з собою євнородні інакше, як се роблять поміж собою тіла о промірі одного цаля або стопи. І надїя викликати чутє, гадку єввідомість при помочи грубих частий матерії о означених видах і рухах, єсть так само оправдана, як надїя викликати Іх при помочи найдрібнішїх в єввіті частинок. Сєсі послєдні ударяють, попихають, ставлять опір цілком так само, як часті грубі, — і нічого крім сєго вчинити не можуть. Коли-б однак могла материя безпосередно і без механізму, або без помочи форм і рухів, черпати з себе самої чутє, достєріганє і єввідомість, то сї справи були-б нерозлучно признакою матерії і всїх єї частинок». На се відповідає предствитєль Лєйбніцєвого ідеалїзма, Теофіль: «Заклучєня ті уважаю найбільше, як лишєнь можє, умєтованими, і не тільки за цілком вдалі, но заразом глибокі і достєйні євого автора. Пишєсь цілком на єго гадку, що нема ніякої комбінації ані такої змєни, хотяйби найменшїх частинок матерії, яка би могла спричинити достєріганє, бо грубі часті — а се очевиднє — не можуть сєго зділати, а всї справи, що заходять з малими частинками, суть до справ, заходячих з великими, пропорціональні».

В написаній опієсля для князя Євєгена «Мєнадольгії» висловлює ся Лєйбніц коротше, з шитим собі характеристичним зворотом: «Ми принєволені визнати, що достєріганє і се, що від него зависить, не дасть ся через механічні причини, т. є через фігури і рухи, пояснити. Єсли собі уявимо машину, то зможемо собі уявити єї в відповіднім відношеню так побільшеною, що мож вийти до неї як до млина. В тім случаю не стрїнемо в єї нутри нічого крім стикаючих ся

*) Darwin versus Galiani. Em. Dubois Reymond. Reden. Leipzig 1886. p. 229.

було три, а іменно: о. Г. Мороза з Борині про автономію, о. Хтея з Бенъової про податки і п. Сидора Пасічинського з Задільска про рентові загороди. Віче закінчило ся о 7. годині вечером, ухваливши перед тим ряд резолюцій.

— Мишача язва в полудневій Чехії. З Будевіць доносять: Цілу полудневу Чехію навістала сего року страшна язва; пильні миши так розмножили ся, особливо коло Будевіць, що наробили страшної шкоди. При ораню поля убивають тільки миший, що їх виносять цілими кошами з поля. На полях в маєтності кн. Шварценберга в Цейльовицях коло Фравенберга, де є управителем Пешль, убило кількох хлонців усталих на поли з мітлами за несповна дві години більше як тисяч миший! Фабрикант кафлевих печей Заттлер у Вісгоф, що має велике господарство, визначив був 20 с. заплати за 100 убитих миший на его полях. В короткім часі принесено ему 12.000 штук. На неділю дня 31. с. м. скликали делегати ради краєвої культури збори господарів і має відбутися нарада, що і як робити, щоби позбутися сеї страшної мишачої язви.

— Палії. В Києві розпочала ся тепер розправа против фахових паліїв — історія не нова, бо вже більше як двацять літ тому назад викрито подієвих паліїв в Москві і Петербурзі, які спекулювали головно на гроші асекураційних товариств. Київські палії ділили ся на таких, які робили шкоду і на таких, що ніби то зачисляли ся до потерпілих від огню. В останніх часах настала були в Києві і его близішій і дальшій охрестности численні огні. Палили ся поїслисти, магазини, фабрики по кілька разів, а межі властителями недвижимостей та купцями крутили ся агенти, що робили умови «на підпалені». Головним осідком ватаги паліїв була Васильків під Києвом і Бровари, від чого пішла назва паліїв: «кйівско-васильківські» і «кременчугско-броварські». Умову роблено дуже просто, видаючи паліям векселі, запоручаючи їм заплату за підпалені. Іноді доставали они ще й задаток «на кошти». Се були загально звісні річі, звала навіть і поліція, але не можна було виступити проти паліїв, бо не було доказів їх вини. Аж ось з початком сего літа двоє паліїв хотіло підпалити дім якогось Курша на Подолі (кйівське передмістя над Дніпром). Були то: якийсь Полякович і Морговський. При них найдено всілякі «збряди» і они як-раз брали ся підпалювати підпалені. Найдено при них листи викрили справу, а зроблена ревізія в «бурах» паліїв в Бровавах та Василькові, вияснила проче. Показало ся, що «директорами» спілки паліїв були якийсь Пругар і Бланг, які разом з годовними помічниками повтікали до Америки. Арештовано богато паліїв і осіб, що стояли з ними в спілці.

— Виконане трех засудів смерти. На подвірю вязниці в Альтенбургу виконано оводі три засуди смерти. Кат з Магдебурга, Енгельгард, стратив трех мушкери, утинаючи їм топором голови.

— Китайська а європейська культура. В серпне-

вім зошиті нового німецького двотижневника «Die Kultur» читаємо ось що: Загально принято, що Китайці від тисяч літ не посувають ся в культурі, що вони дійшли, правда, до високого степня розвою, однак дальше не поступають. Проти тої гадки виступив італійський учений, Ферарі, в творі: «Китай і Европа». Він старає ся іменно вказати, що розвій Китая іде рівнобіжно з розвитком Європи і що він переходив ті самі переворототи і зміни на духовім полі, що і Европа. «Філософи Китаю — пише сей учений — учать в тім самім часі, що і Пітагорас. Найбільші побіди Китаю припадають на часи Александра Великого і Риму. Варвари нападають на Китай в епоці, коли від них терпить найбільше держава Цезарів. За часів Григорія Великого приймає цар Китаю титул найвишого архієрея. Китайська наука цвіте в часі, як у нас живуть Тома з Аквіну і Абелярд. Китайська драма доходить до вершка розвою в часах «Божественної комедії» Дантого. Часи відродження, поворот до давної культури проявляє ся в хвилі європейського ренесансу за Петрарки і Боккачія. Що до нас, то ми мусимо замітити, що докази Фераріого звісім нас не переконують. Вишні аналогічні не доводять еще нічого. Послідня війна показала наглядно, що Европа — то не Китай.

— Родимці! Памятайте на фонд будови приватних шкіл!

Наука, штука, література.

Львівська Фільгармонія. Дирекція львівської Фільгармонії повідомляє, що з днем 1. вересня приймає замовлення на абонамент і три перші інавгураційні концерти, які відбудуть ся прикінці вересня. Фільгармонія сиравді познакомять вперве львівську публику з артистичним світом Європи, бо обовязує ся з гори сировадити на свої концерти найвизначніші звязди зі світа тонів. В гварантованих 45 великих симфонічних концертах, 25 звичайних симфонічних концертах і 60 звичайних популарних концертах возьмуть участь отсі сили: постійно ангажовані капельмайстри: Людвик Челяньський і Генрик Ярцкип; дальше як гості пп.: Тереса Аркльова, Гемма Беллінчіоні, Аделя Больска, Ірена Богуссієна, Вірджинія Геріні, Міра Геллер, Берта Янівна, Іванна Королевич, Марцеля Сембріх-Коханьска, Саломея Крушельницька, Берта Марке, гр. Олена Морштинівна, Бянка Пантео, Регіна Пінкертівна, Сибілія Сандерсон, Павлія Шаліт, Тимотей Адамовский, Артур Арґевич, Олександр Бандровский, Матвій Баттістіні, Станіслав Барцевич, Віллі Бурместер, Олександр Бончі, Г. Боссі, Ернест Ван Дік, Северин Айзенберг, Ігнатій Фрідман, Леопольд Годовский, Йосиф Гофман, Мечислав Горшовский, Іван Кубелік, Ярослав Котян, Р. Леонкавалльо, П. Маска-

ні, Франц Марконі, Олександр Мишуга, Омелян Млінарский, І. Массенет, Генрих Мельцер, А. Мінгаймер, Франц Наваль, Артур Нікіш, Жигмонт Носковский, Франц Овдрічек, Рауль Пуньє, Маврикий Розенталь, Никола Ротміль, Ришавд Штраус, Т. Санмарко, Павло Сарасате, Йосиф Слівійський, Жигмонт Стойовский, голландерске Тріо (І. М. Вен, І. ван Лір, С ван Бос), Е. Тенґлер, Евген Ісаас, Зигфрид Ваґнер, Володислав Желньський.

Переговори з о. Перосім в справі виставлення его двоєх великих ораторий вже кінчать ся. О. Перосі має прибути разом з солістами і дириґувати особисто. Р. Леонкавалльо, І. Массенет і П. Маскані будуть дириґувати власними творами, звісім незнаними досі у Львові. Оркестра складає ся з 70 членів, а іменно І скрипки 12, ІІ скрипки 8, альтівка 6, віолончелі 6, контрабаси 6, флети 3, обої 3, фаґоти 3, вальторні 6, ріжки 4, пузони 3, туба 1, арфа 2, бубни і давінки 3, органмайстер 1.

Канцелярія Фільгармонії (будинок гр. Скарбка І брама при ул. Театральній) отворена від години 9—1 і від 3—7. Услівя абонаменту подамо в слідуючім числі.

— Місіонарь, лист 16 за 15. серпень 1903. Виходить в Монастирі оо. Василян в Жовкві два рази на місяць. Коштує на рік 1 К 20 с. — Один лист 5 с.

Телеґрами.

Відень, 30. серпня. «Wiener Allgemeine Zeitung» доносить з Парижа, що тамошня праса, обговорюючи відвідини італійського короля в Берліні, закидає правительству нездарність, бо тільки наслідком політики Делькасого змогла Німеччина вийти в так сердечні зносини із Італією та Росією.

Льондон, 30. серпня. «Times», згадуючи про гостину італійського короля в Берліні, пише, що не можна було представити собі величавіших приготувань над тії, які пороблено на прийняті італійського короля в столиці Німеччини. Так само були дуже сердечні слова, якими промовляли до себе німецький цїсар та італійський король.

Прага, 30. серпня. Прибув ту вчера міністер залізниць, Віттек і оглядав пляни перебудови двірця і уже майже скінчені пляни нового центрального двірця.

Петербург, 30. серпня. Альбанці грозять вимордованем християн в разі утвореня в Митровицях російського консуляту.

Монахів, 30. серпня. Ревізія австро-бавар-

частий, а нігде і нічого такого, через що мож би повенити достеріганіє.

В сей спосіб доходить Ляйбніц до того, що і ми, висіду; однак насуває ся тут дві замітки. По перше: поступ наук ослабив вагу принятого Ляйбніцом доказу Льюка; бо з нинішного стану виска можна б закинути, що при діленю матерії на частинки щораз делікатнішій, може знайти ся така точка, відки зачне она (матерія) оказувати нові свойства.

Впадає в очи, чому ані Ляйбніц, ані Льюке не подумали з тим, що не все одно положити одну на другій брили вугля, салітри і сірки, чи змішати ті матеріяли в означенім відношеню на порошок, а з него поробити дрібні зеренця. Навіть механічна праця, довершена через подібні до себе машини, не є пропорціональною до їх величини. Если в сей спосіб матерія, отвітно до степеня єї поділу, проявляє що раз то инші, однак механічно зрозумілі, ділани, то чомуж, при поділі на частинки ще дрібнішій, не мала-б, в спосіб механічно зрозумілий, зачати мислити? — Щоби не отвірвати дверей тому мнимо оправданому питаню, яке однак вже неодного ввело в блуд, ліше буде дати спокій поступенному дробленю матерії Льюка, як млинови мислий Ляйбніца і доказати впрост, обираючи за вихідну точку матерію розложеною на атоми, що ніяке угрупованє, ані ніякі рухи атомів не в силі пояснити свідомости.

Друга замітка: що доти йдем разом з Ляйбніцом, але поки що не дальше. З незрозумілости свідомости через механічні причини заключає він, що єї викликають акти нематеріальні. Що до нас, вдоволимо ся признати сю незрозумілість, яку радо зазначаю і з прити-

ском, мовлячи, що так само незрозумілим є, чому щіпанє тридільного нерву*) сирավляє невольні болі, як, чому побудженє деяких иньших нервів сирավляє приємність. Ляйбніц переносить свідомість до надалої тілови монади душі і видить в тії монаді осідок ряду сонних образів, які по волі Божій відповідають тому, що дієсь з тілом. Ми громоздимо місто того докази в користь твердження: свідомість звязана з матеріальними справами.

Впрочім не наведено а жадної сторони ані слова против мого доказу о неможливости механічного зрзумінї свідомости. Вдоволено ся проголошуванем противних тверджень. Після Гекля мій Ляпский виклад був «що до своєї сути одним великим запереченем теорії розвою» — бом не узгляднив, що людскість з часом осягне організацію, яка буде о стілько висше стояти від нинішної, о скілько та послідна висше стоить від організації наших предків котрого небудє попередних геологічних періодів. Однак рід наш здає ся бути, менше більше від Гомера, досить незмінним. Від часів Епікура, якому звісне було право непропації матерії і сили, суть фізичного світа, а від часів Плятона і Аристотеля суть духа не стільки ліпше зрозумілими, і заким віщованє Гекля сповнить ся, на землі вже не буде мешканців. Але если хто тут прогрівив ся против історії розвою, то пророк Єнаїский. Як-небудє, скоро чи звільна, поступає би людский мозок, всегда мусів би полишитись в границях даного типу, яко-

*) nervus trigeminus, що виходить яко пята пара нервів з мозку і ділить ся на численні віти як в. слезний, піднебінний, язиковий, нерв язубні пр.

го найвишим витвором був би недостижимий ідеал Ляплясового духа. А що витичені мною границі пізнаня природи відносять ся і до него тому людскість не буде могла на дорозі розвою їх ніколи переступити; наколи-ж Гекель не має жадного заміту против мого доказу крім можливости розвою паратипічного, — то слухність лишась по мой стороні.

Без повного пересвідченя ставлю яко шесту трудність, питанє про розумне мисленє і протїсно з ним звязанє повстанє бесїди. Без сумніву пропасть між наливочком а чоловіком, між новородком а дорослим є величезна, однак дасть ся до якогось степеня виповнити перехідними стадиями. Предметово видим се на цілій низці звїрят аж до чоловікоподібних малп. Щоб у поодинокого вєтва від простого чутя перейти до висших степенів чинности і духових до того імовірно вистарчить для теорії пізнаня, память і спосібність узагальнюваня. Якнебудє великою є прогалина між найвищими звїрятами а найнижшими людьми, якнебудє трудним насуваючі ся в тім згляді до розвязаня питаня, то трудности ті суть, при раз даній свідомости, цілком ріжнородні від тих, які стрічає задача механічно пояснити свідомість; одні з другими є невспівмірні. Тому то при розвизаню питаня Б — після нотації Штравеса — питанє В не видаєсь мені переступним. Але питанє В — як справедливо замітив Штраусс — тісно є звязанє з иньшим, яке входить до нашого ряду яко сєме і послідне. Є се питанє про свободу волі.

(Дальше буде).

скої границі зістала покінчена через обосторонні комісії, причім усунуено сумніви, які там заходили.

Відень, 30. серпня. Вчора відбуло ся о 11. годині перед полуднем в костелі Августинів кроплење мощів покійного капітана гвардії, генерала Пірета. Цісаря вступав адютант Болфрас. Крім того були присутні; архикнязь Фридрих, великий охмістр Ліхтенштайн, міністри: др. Кербер, Кріггаммер, Феєрварі і Шехені, а також численні достойники, генераліція, члени дипломатичного тіла і т. д. Пополудни відбув ся похорон в Баден.

— **З Чернов ць** пишуть нам з просьбою о поміщенє: В користь Товариства «Шкільна Поміч», котре собі покляло за задачу опікувати ся молодіжню гр. кат. віроісповіданя черновецьких шкіл середних, пожертвовали від марця до серпня с. р. ось ті Добродії: Нотар Ник. рип. Дрогомирецький, проф. універс. др. Стеф. Смаль-Стоцький, радник двору др. Евг. рип. Зубрицький, прокуратор скарбу, нотар Адр. Совевицький, віцепрезидент кравого суду Ал. Артимович, Н. Н. Софія Залозецка, вдова по раднику савітарнім

з Чернівців, о. сов. Теоф. Шухевич парох з Молодятини по 50 К; надрадник судовий Вол. Ясеницький в Чернівцях 30 К; о. крил. Кел. Костецкий, парох, секретар судовий Мих. Коралевич, посол Єротеї Пігуляк, др. Конет. Клим, дентист з Чернівців, др. Дембіцький, адвокат в Коломиї по 20 К; прокуратор державний Вол. Михальський в Чернівцях 15 К; директор Софр. Недільський яко складку учителів гімназійальних в Коломиї 10 К 80 с.; проф. гімн. Ів. Тірон, о. А. Левінський, катех. гімн., др. Вас. Дутчак, адвокат, Вол. Могильницький, касиєр «Рускої каси» в Чернівцях, др. Лев Воввідка лікар з Кіцманя, Ром. Алексевич з Угчова по 10 К; старший комісар дир скарбу Ілар Гуляк в Чернівцях 6 К; др. Стеф. рип. Гординський, адвокат, антикар Ант. Папп, проф. гімн. Ів. Скобельський, комісар дирек. скарбу др. Яр. Волянський, антикар Ів. Павловський, головний касиєр почт. в пенсії Касіян Соневицький в Чернівцях по 5 К; антикар Ів. Ступницький, др. Евг. Кобринський, асистент савітарний, Марія Прайсер, надонтрольор почт в пенсії Ем. Варніцький в Чернівцях, о. Як. Сербинський парох в Кривчу, о. Ник. Сваричевський, парох в Залісью по 4 К; директор магаз. тютюну І. Захаряевич в Чернівцях * К 50 с.; др. Теодат Галін, концепіст прокур. скарбу, ужит. Олена Глинська, вдова по надконтр. почт. в Чернівцях по 3 К; директ. гімн. Корн.

Козак, інспектор краввий Ом. Попович в Чернівцях, о. І. Лукашевич, парох з Скоморох к. Бучача, проф. гімн. Вол. Масляк з Коломиї, др. В. Шараневич зі Львова, о. сов. Зах. Підлішечкий, парох з Монастириск, о. Ів. Палів, парох з Перевозця, проф. політехніки Юл. Недзвенкий зі Львова, о. Ал. Капустинський, парох з Горошова, учит. Ев. Недільський, Кароліна Недільська, жена учителя з Ренужинець по 2 К 40 с.; концепіст правит. др. Лев Ех, офіціал магіст. Ів. Харжевський, В. Окуневський, Николая Костецк, Ніна Варнічка, проф. учит. сем. Вас. Івасюк в Чернівцях, учит. Катерина Чертенків з Равача, радник судовий Лев Шехович з Перемішля, Г. Качмаровський з Яблониці по 2 К; Ольга Шпойнарowska, жена проф. гімн. в Чернівцях 1 К 20 с.; о. Мих. Сімович, о. Дим. Добротвор, концепіст дирекц. скарб. Ів. Костецкий, учит. Ат. Руснак, учит. Корн. Данилюк, учит. гім. І. Радомский, Ольга Сімович жена місц. сотрудики в Чернівцях, о. Йос. Смеречинський, парох в Воскресинцях, др. Йос. Мільницький, відиректор дух. сем. у Львові по 1 К. — Разом 742 К 90 с.

Всім тим Добродіям висказує виділ Черно-вецької «Шкільної Помочи» сердечну подяку.

Дві панночки

можуть найти поміщенє в рускім домі в дуже здоровій часті міста; дома німецька ковверсація і фортепян до ужитку. Близша відомість в редакції «РУСЛАНА».

Льоси на сплати місячні з правом до виграних по зложеню першої рати поручає банковий дім Шіц і Хаас (Schütz і Chajes) у Львові пл. Марийск. ч. 7. Купно і продаж ефектів, льосів і монет. Виплата купонів. Безплатна ревізія льосів і ефектів. Проспекти висилає ся оплатно.

6(20—50)

Найдешевші, тревалі КЕРНИЦНІ ПОМПИ

як також помпи всякого рода і до кожної ціли, рури, тревалі мотори вітрові, водопроводи будує перше моравске заведенє для водопроводів і помп

Ант. Кунц

ц. і к. надворний доставець в Mährisch-Weisskirchen.

3(20-24)

Найновіший твір
Л. Лопатинського
„ПАРАЦЯ“
комедія в 3 актах зі співаними
(з побуту літників)
відзначає ся невичерпаним йовіальним гумором і жвавим діяльгом. Ся комедія збогачує знатно галерію типів у наших народних штуках так з кругів селян, як і міщухів. Сьмішність ситуацій і характерів розміщена рівномірно між мужиків і панів, і тому ся комедія надає ся надзвичайно до вистав по читальнях, бо селянин не буде тут бачив себе як звичайно в комедії упослідженім недотедою, але противно має нагоду посьміяти ся трохи і з містових літників. Попри те все сей твір, носить на собі знамя етичної і патріотичної сьвідомости.

— Ціна 2 кор. —

Набути можна у накладчика С. Горука у Львові, пл. Домбровского ч. 1, і в книгарнях.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Соснішна
Найславніша програма!
від 16. до 31. серпня 1902.

При співучасті військової музики 30. п. п.

1) Увертура. 2) **Quilano Torp**, знамениті американські акробати. 3) **Rosini ma Briegant** (велит і ліліпут), комічні ексцентрики. 4) **Deslicns et Fils**, знані в цілій Европі акробати. 5) **i. Morini**, трансформатор. 6) Сестри **Dentler**, трансформаційні дансерки. 7) **Орхестра** (Реклямограф). 8) **Carry i Morla**, китайські ексцентрики. 9) **Alma Sarolta**, субретки. 10) **Otto Schumann**, шпирк на сцені. 11) **Henry Leromme**, малпа пантоміна (тріо). 12) **Borson**, субретка.

Що дня о 8. год. вечером велике представленє. В неділю і сьвята два представлення. Шо літниць **High-Life** представленє. Білети вчасніше можна замовляти і набути в конторі Цльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

Др. Кароль Гайсіг

б. довголїтний І. секундар головного шпиталю повернув і ординує в хворобах внутрішних від 3—4. щодень. Ул. Паньска ч. 6.

Складайте свої ощадности в Дністрі!

Дністер Товариство взаїмного кредиту, стоваришенє зареєстрованє з обмеженою порукою у Львові, Ринок ч. 10. дім «Просьвіти»

Дністер приймає вкладки щадничі і опроцентовує їх по 4% від ста. Стан вкладок 31. грудня 1901 900.193 К 53 с. на 1.063 книжочках.

Дністер уділяє своїм членам позичок на векслі і скрипти за інтабуляцією або при відповідній поруці на 5½% і 1% додатку на кошти адміністрації. Сплату позичок розкладає «Дністер» догідно також до 10 літ. Членом може бути тільки член забезпечений в «Дністрі», від огню. Уділ членський виносить 50 К, вписове 2 К. Уділи сплачені по день 31. грудня 1901: 81.169 К 37 с. Членів було: 2.006. Стан позичок: 869.245 К 4 с.

Дністер уділяє рікрічно з чистого зиску датки на публичні добродійні рускі ціли — на церкви, бурєи, школи і т. д. — До кінця року 1901 уділено 8.840 К.

Інформацій в справах позичок уділяють агенти і Дирекція.

— Красна Рада шкільна апробувала слїдуючі виданя Руского Тов-а педагогічного на нагороді пильности і до бібліотек шкіл народних:

	(брошуров.)	(оправл.)
Оповіданя для дітей	40 сот.	54 сот.
Оповіданя Катренка	40 "	54 "
Оповіданя Коцюбинського	40 "	54 "
Переклади Кримського	40 "	54 "
Дитячі оповіданя, Мамин Сибіряка	30 "	54 "
Байки Пушкіна	30 "	54 "
Оповіданє Марка Вовчка ч. I	30 "	44 "
Марта Борецька	40 "	60 "
На прїчках	30 "	44 "
Народні думи, д-ра Пачовского	40 "	60 "
Казки, гр. А. Толстол	40 "	54 "
Поеми, О. Кониського	30 "	44 "
Покарана лож, комедийка	20 "	34 "
Малий співанник	20 "	34 "
Серед цвітів, комедія в 2 діях	16 "	30 "
Лис Микита, Гете-Франк	1 К	1 К 30 "
Перша китичка, Ярошинської	20 сот.	
Друга китичка, Ярошинської	20 "	
обі разом		54 сот.
Андерсен, Казки IV і V ч.	50 "	2 К 90 "
5 частий разом опр.		
Для шкіл виділових апробовано:		
Дивні пригоди комаха, Сангвіна	48 сот.	75 сот.
Інститутка, М. Вовчка	40 "	60 "
Шекспір в повістках	30 "	60 "

Зарваницю

поему Василя Щурата можна з амовляти лише в Ставропільській книгарни у Львові, ул. Руска ч. 3. Ціна з поштовою оплатою 25 сот.

Контора виміни
ц. к. упр. гал. акц.
Банку
Гіпотечного
2 купує і продає
всякі
папери цінні
і **МОНЕТИ**
по найдешевшім курсі деннім не числячи ніякої провізії.